

Oplev Haderslev og nærområdet med guide-selv-ture.

Du kommer forbi flotte huse, historiske steder og dejlig natur. Undervejs vil der være mulighed for en pause, hvor du f.eks. kan nyde lidt godt til maven.

Der er 5 guide-selv-ture, som du kan prøve med familien:

Guide-selv-tur på Årø
Guide-selv-tur i Årøsund
Guide-selv-tur i Haderslev
Guide-selv-tur i Vojens
Guide-selv-tur i Gram

Find turene på: www.visithaderslev.dk eller ved vores infopoints. Du ønskes en god tur.

HADERSLEV

Gåtur

I DEN GAMLE BYDEL

VisitHaderslev

1

DOMKIRKEN

Gå forbi den flotte domkirke, som også er Haderslevs vartegn og byens ældste bygning. Haderslev Domkirke, også kaldet Vor Frue Kirke, er ikke den første kirke på stedet. Kirken har haft en romansk forgænger fra 1100-tallet bygget af granitkvadre. Flere af disse granitsten er bevaret og indgår i den nuværende teglstensbygning, der efter talrige ombygninger i dag fremtræder som et gotisk bygningsværk. Hovedorglet, der med sine 73 stemmer og godt 5500 piber er et af Danmarks største, er internationalt kendt for sine fornemme klanglige kvaliteter. Fra Domkirken går I ad Nørregade og drejer ind på den historiske Slotsgade.

2

SLOTSGADE 20

I Slotsgade nr. 20 finder du museet: Ehlers Samlingen, som er Skandinaviens største lertøjssamling. Læg mærke til husets udsmykning og de flotte vægmalerier.

3

SLOTSGADE 22

I nr. 22 finder du museet Von Oberbergs Hus, som fortæller historien om et af Haderslevs ældst bevarede bygninger og dets arkitekt. Oplev renessancen i Haderslev, når du bevæger dig rundt i huset. Går du ned i kælderens kan du ligefrem dufte renessancen!

4

TEATRET MØLLEN

Fortsæt på ruten og I vil på Møllepladsen 4 finde den smukke slotsvandmølle der i dag huser Teatret Møllen. Den har ligget på pladsen ved byens Sønderport siden middelalderen. Den nuværende Haderslev Slotsvandmølle blev opført af Det Kongelige Rentekammer i 1827. Møllen blev bygget som en kornvandmølle med vandføring, stigbord og sluser. I den tidligere hovedindgang er årstallet 1827 og Frederik 6's monogram indgraveret. På muren mod vest kan man endnu se kanonkugler fra Treårskrigen i 1848.

5

HERTUG HANS KIRKE

Hertug Hans Hospital blev grundlagt af Chr. 3.'s bror Hertug Hans den Ældre i 1569. Hospitalet har fra begyndelsen haft den kirke, som i det store og hele står uændret endnu. Hospitalet blev opført lige uden for byen ved Sønderport. I 1726 blev en større ombygning færdig, og det er sådan, Hertug Hans Hospital og Kirke ser ud i dag. Årstallet kan ses på gavlen. På gavlen ses også Hertug Hans' våbenskjold. I 1787 blev der bygget et anneks til hospitalet. I hospitalsgården uden for kirken står en obelisk med navnene på de fire soldater, som blev dræbt i Haderslev om morgenen den 9. april 1940, da den tyske værnemagt besætter Danmark. To af soldaterne blev dræbt ved søndre gavl af anneksket. Dette er markeret med plader i fortovet og på muren.

6

HØJGADE

På Møllepladsen er der på gavlen på nr. 2 opsat en mindetavle over stænderdeputerede Peter Hiort Lorenzen, som havde sin købmansgård her. Han blev danskhedens fører i Sønderjylland frem til sin død i 1845. Det hænges sammen med, at han den 11. november 1842 valgte at tale dansk på stænderforsamlingens møde. Det gjorde han, selv om alle vidste, at han var bedre til at tale tysk. I stænderforsamlingen i Slesvig udtalte han de berømte ord: "Jeg taler dansk, og jeg vedbliver at tale dansk." Gå op ad Højgade, som er en af byens ældste indfaldsveje og I ender på Torvet.

7

TORVET

Torvet i Haderslev er den bedst bevarede middelalderlige plads i Danmark. Fra byens start var der brug for et sted, hvor handelen kunne finde sted. I husene omkring Torvet boede, igennem mange århundrede, mange af byens rigeste og mest indflydelsesrige borgere. De fleste var købmænd, og mange af dem var medlem af byråd og magistrat eller ligefrem borgmestre. I husene nr. 4, 5, 7 og 8 har der på et eller andet tidspunkt boet en borgmester. Husene på Torvet er alle bygget efter branden i 1627.

8

HÆGERSGADE 7

Haderslev havde et kloster for Dominikanermunke. Det blev nævnt første gang i 1254, da to munke fra klosteret i Århus blev overført hertil. Klosteret er formodentlig langt ældre. Når I går henad Klosteret og drejer henad Hægersgade, mens I beundrer de flotte bygninger, så gør et stop ved Hægersgade 7. Bygningen her har en utrolig interessant hoveddør i skønne farver, hvilket adskiller sig fra resten af bygningerne. Gå tilbage til Klosteret hvor du finder du indgangen til Klosterkirkegården. Det er i øvrigt i Hægersgade og på pladsen mellem Hægersgade og Jomfrugang at nogle af kampscenerne fra filmen 9. April blev optaget i 2015.

9

KLOSTERKIRKEGÅRDEN

Den gamle Klosterkirkegård er meget gammel, og anvendes i dag ikke til begravelse. Den sidste almindelige begravelse fandt sted i 1926. I den østlige del var der begravelsesplads for sortbrødrene fra dominikanerklosteret, der sammen med Klosterkirkegården gik til grunde ved den store brand i 1627. Midt på kirkegården ligger købmand Peter Hiort Lorenzen og hans hustru begravet. Her finder du tre mindesten over faldne soldater. Én for de dansksindede sønderjyder, som mod deres vilje måtte med i 1. verdenskrig på tysk side, én som er rejst for de tysksindede haderslever, som faldt under 1. verdenskrig, og én dansk/tysk mindesten fra Treårskrigen.

10

DAMPARKEN

Gå ned ad trappen fra Klosterkirkegården og du er i Haderslev Dampark. Her kan du gå en dejlig tur rundt om dammen. I parken finder du nogle skønne blomsterbede, en rosenhave og en krydderurtehøve. Rundt omkring i parken finder du også forskellige skulpturer og mindesmærker af bl.a. købmand Peter Hiort Lorenzen, et solur af bornholmsk granit og mindestenen over de danske faldne soldater fra 1. verdenskrig. Fra Wittenbergplads ved Kulturhuset Bispen kan du tage ud på Dammen når Dambåden Dorothea sejler.

11

MINDESTEN

Den store stenblok står tavs og kigger ud mod Haderslev Dam på sin plads tæt på vandkanten, med 57 navne på den ene side og en dato på den anden. Stenen blev rejst d. 8 juli 2009, til minde om tragedien, der fandt sted 50 år tidligere. 8 juli 1959 var en hed sommerdag, og turen på vandet med den daværende dambåd var populær. Selvom båden kun var godkendt til 35 passagerer, var der intet mindre end 93 passagerer stuvet sammen på båden, da den begyndte sin retur-sejls mod Haderslev Centrum fra Damende. Kun 100 meter fra kysten brød båden i brand. Efter flammerne, røgen og panikken i vandet stod Haderslev tilbage med det knusende tab af 57 menneskeliv og sidste århundredes næststørste ulykke i Danmark.

12

GL. HADERSLEV KIRKE

Gammel Haderslev Kirke er formodentlig Haderslevs ældste kirke. Den regnes for at være opført i 1100-tallet, og viet til Sankt Søren, deraf sit kaldenavn Sct. Severin Kirke. Kirken er en romansk granitkirke med et markant tårn fra år 1911-12. Kirkens indre præges af et stort pulpitur på nordsiden, og apsis er dækket af freskomalerier med motiv fra Johannes Åbenbaring "Den store hvide flok". Kirkeklokkerne er såkaldte Genforeningsklokker, og de tre klokker hører til blandt de 44 klokker, som i anledningen af genforeningen i 1920, blev støbt i de Schmidthske støberier i Aalborg. De var en gave til de kirker i Sønderjylland, hvis klokker blev smeltet om til kanoner under krigen.

